

Wrocław, dnia 5 maja 2015 r.

Prof. dr hab. Leszek Z. Ciunik
Wydział Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. F. Joliot-Curie 14, 50-383 Wrocław
Tel. 71 375 7239, kom. 691 968 240
e-mail: leszek.ciunik@chem.uni.wroc.pl

Ocena dorobku naukowego rozprawy habilitacyjnej pt. *Badania strukturalne i spektroskopowe C-kwasów aktywowanych dwoma grupami sulfonylowymi* pani dr Iwony Binkowskiej z Wydziału Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

Ocena formalna

W związku z otwartym na Wydziale Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza przewodem habilitacyjnym pani dr Iwony Binkowskiej zatrudnionej na etacie adiunkta tegoż Wydziału, otrzymałem do recenzji zestaw dokumentów obejmujący: kopię dyplomu doktorskiego, przebieg wykształcenia wyższego i pracy zawodowej, dorobek naukowy w zakresie rozprawy habilitacyjnej w tym kopie dwunastu artykułów naukowych, listę pozostałych publikacji, omówienie osiągnięcia naukowego, wykaz osiągnięć naukowo-badawczych nie objętych rozprawą habilitacyjną, udział w realizacji programów badawczych, o działalności dydaktycznej, współpracy naukowej oraz spis wystąpień na konferencjach i innych. Wymienione dokumenty złożono w dwu wersjach językowych, polskiej i angielskiej. W otrzymanej dokumentacji brak informacji na temat staży naukowych.

Pani dr Iwona Binkowska ukończyła studia chemiczne na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w 1992 r. po przedłożeniu pracy dyplomowej zatytułowanej *Badania produktów ozonowania wody i ich izolacja i próba identyfikacji* wykonanej w Zakładzie Technologii Uzdatniania Wody pod kierunkiem prof. Jacka Nawrockiego. Kontynuując tę współpracę w ramach studiów doktoranckich, przygotowała i obroniła w 1977 r. rozprawę doktorską zatytułowaną *Warunki powstawania aldehydów – produktów procesu ozonowania wody i ich analiza*. W latach 1998 – 2008 była zatrudniona na Wydziale Chemii UAM w Zakładzie Chemii Ogólnej w grupie badawczej prof. Arnolda Jarczewskiego, w latach 2008 – 2014 w Pracowni Chemii Ogólnej pod kierunkiem dra hab. Włodzimierza Gałęzowskiego a obecnie w Pracowni Analizy Spektroskopowej Pierwiastków pod kierunkiem prof. Danuty Barańkiewicz.

Ogólny dorobek naukowy pani dr Iwony Binkowskiej obejmuje 25 publikacji w czasopismach z listy filadelfijskiej o sumarycznym współczynniku wpływu ok. 28 z czego po doktoracie opublikowała 18 artykułów w czasopismach o sumarycznym współczynniku wpływu ok. 22. Wyniki badań prezentowała również na konferencjach naukowych w formie 6. wykładów (z czego 1 po doktoracie) i 25. posterów. Powyższe parametry bibliometryczne uzupełnia ok. 60 cytowań (bez autocytowań) oraz indeks Hirscha 6. Badania naukowe realizowała uczestnicząc w pięciu projektach badawczych (w tym w granie promotorskim). Całkowity dorobek Habilitantki obejmuje ponadto publikacje w innych czasopismach i wydawnictwach zbiorowych oraz dwa rozdziały w książkach. Pani dr Iwona Binkowska jest również współautorką skryptów i materiałów dydaktycznych. W dorobku habilitacyjnym na który składa się cykl 11. oryginalnych artykułów oraz jedna praca przeglądowa, wyróżniającym się czasopismem ze względu na nieznacznie wyższy współczynnik wpływu (2,227) jest jedynie *International Journal of Mass Spectroscopy*. Pozostałe artykuły ukazały się w *Journal of Molecular Structure* (10) oraz *Comptes Rendus Chimie* (1). Wkład Habilitantki w poszczególnych artykułach, wg oświadczeń współautorów, nie pozostawia wątpliwości co do Jej wiodącego udziału. Wprawdzie w

pracy H1 z 2001 r. wynosi on tylko 35% to w pozostałych artykułach waha się od 70 do 100%. W 10 publikacjach pani dr Iwona Binkowska była głównym autorem (korespondencyjnym).

Pani dr Iwona Binkowska prowadziła różnorodne ćwiczenia laboratoryjne dla studentów Wydziału Chemii, Wydziału Biologii i Wydziału Fizyki UAM. W ramach studiów podyplomowych prowadziła wykład „Nowoczesne technologie w uzdatnianiu wody”. Jako pracownik naukowo-dydaktyczny uczestniczyła w pracach organizacyjnych na rzecz swojego Wydziału.

Ocena badań naukowych

Związki chemiczne tworzące karboaniony pod wpływem działania silnej zasady na grupę metylenową noszą nazwę C-kwasów. Jako pierwszy C-kwasy zawierające dwie grupy sulfonowe zsyntezował MW Cronyn (1952) publikując wyniki w *J. Am. Chem. Soc.* **74**(5), 1225-1230 (w publikacjach i *Autoreferacie* Habilitantka podaje błędne dane literaturowe tej pracy) natomiast ich pierwsze wartości pK_a w układzie DMSO-woda opublikowali KP Ang i TWS Lee (1977) w *Aust. J. Chem.* **30**(3), 521-525. Pani dr Iwona Binkowska po obronie rozprawy doktorskiej w 1998 r. rozpoczęła badania mechanizmów reakcji serii C-kwasów disulfonylowych, pochodnych bis(etylosulfonylo)metanu i bis(benzylosulfonylo)metanu z silnymi zasadami organicznymi stawiając sobie następujące cele badawcze: (1) określenie kwasowości badanych C-kwasów w acetonitrylu, (2) charakterystykę produktów reakcji przeniesienia protonu pomiędzy badanymi kwasami i zasadami, (3) optymalizację możliwych struktur kompleksów C-kwasów z zasadami organicznymi w roztworach i próżni, (4) określenie struktury karboanionu aktywowanego grupami sulfonylowymi poprzez badania NMR prowadzące do ustalenia rozkładu ujemnego ładunku karboanionu. Niektóre z wymienionych błędnie nazwano celami badań naukowych jak np. (3) optymalizację możliwych struktur. To niestety szkolny błąd w którym myli się cel i środki do niego prowadzące. Moim zdaniem zabrakło w tej części Autoreferatu istotnego celu – określenia przyczyn stabilizacji karboanionu. Wprawdzie problem został zarysowany przez Habilitantkę we Wstępie (cz. 1.1, Zał. Nr 2), co więcej, stanowił motywację do podjęcia badań, jednak w dalszej części Autoreferatu pojawia się tylko nieznacznie zarysowany przy ocenie przesunięć chemicznych wywołanych deprotonacją C-kwasów. Przyczyny tego należy szukać w temacie rozprawy habilitacyjnej. *Badania strukturalne i spektroskopowe C-kwasów aktywowanych dwoma grupami sulfonylowymi* to raczej temat raportu badawczego aniżeli rozprawy naukowej.

Określając kwasowość C-kwasów w acetonitrylu na drodze miareczkowania konduktometrycznego Autorka potwierdziła przewidywane różnice kwasowości pomiędzy C-kwasami aktywowanymi grupami benzylosulfonylowymi i ich analogami etylosulfonylowymi. Wraz z literaturowymi wartościami stałych dysocjacji C-kwasów rozpuszczonych w DMSO i wodzie, Habilitantka stworzyła pełniejszą charakterystykę właściwości kwasowych badanych związków.

Badania strukturalne C-kwasów i produktów ich deprotonacji Habilitantka prowadziła w oparciu o badania krystalograficzne i spektroskopowe (NMR, IR i MS) oraz metody chemii kwantowej. O istnieniu struktur jonowych świadczyły też wyniki badań spektrofotometrycznych, konduktometrycznych oraz FT-IR. Badania krystalograficzne wykonano dla dwóch C-kwasów oraz jednej soli C-kwasu z silną zasadą organiczną TBD. W kryształach soli, jony powstałe na drodze przeniesienia protonu z atomu C_α tworzą układy wiązań wodorowych pomiędzy donorami zasady $>N-H^{\delta\oplus}$ i atomami tlenu dwóch grup sulfonylowych. Struktury pozwoliły zilustrować zmiany jakim ulegają C-kwasy podczas przeniesienia protonu. Dość spójny obraz oddziaływań pomiędzy obu jonami uzyskano z obliczeń kwantowo-mechanicznych. Wyniki były też generalnie zgodne ze strukturą krystaliczną soli. Nie potwierdziły istnienia wiązań wodorowych pomiędzy C-kwasem i zasadą TBD za pośrednictwem grupy nitrowej kwasu. Istnienie takich oddziaływań zaproponowano w pracy H1 na podstawie widm FT-IR. Bardzo szkoda, że wykorzystując metody krystalograficzne Autorka nie pokusiła się o wykonanie obliczeń rozkładu gęstości elektronowej i nie zastosowała analizy topologicznej co byłoby pomocne w charakterystyce tych związków, analizie rozkładu ładunków i charakterystyce wiązań chemicznych. Analizę rozkładu ładunku w C-kwasach Habilitantka

wykonała na podstawie badań FT-IR, NMR oraz ESI MS. Z badań FT-IR otrzymała informacje o kierunkach delokalizacji ładunku w karboanionach. Metoda spektrometrii mas pozwoliła na zaproponowanie schematu fragmentacji karboanionu molekularnego. Interesującym wynikiem jest wniosek mówiący, że fragmentacja karboanionów nie zależy od rodzaju podstawników w pozycji *para* pierścienia fenyloвого. Moim zdaniem najciekawsze wyniki uzyskano z badań ^{13}C NMR (praca H10). Habilitantka wykonała ocenę przesunięć chemicznych wywołanych deprotonacją C-kwasów w DMSO i acetonitrylu. Zauważyła istnienie zależności pomiędzy przesunięciami chemicznymi atomu C_α i gęstością elektronową na tym atomie. Na tej podstawie stwierdziła, że ujemny ładunek na centralnym atomie węgla wzrasta wraz ze wzrostem gęstości π elektronowej karboanionów.

Recenzowana rozprawa habilitacyjna pani dr Iwony Binkowskiej zawiera wiele cennych i interesujących odpowiedzi na szereg pytań dotyczących C-kwasów. Do badań zastosowała metody teoretyczne i eksperymentalne. C-kwasy starała się scharakteryzować w fazie gazowej, w roztworach oraz w fazie stałej (krystalicznej). Wykazała przy tym znajomość metod badawczych oraz umiejętność współpracy. Najważniejszy bo zasygnalizowany we Wstępie problem naukowy, który zainspirował Autorkę do badań – przyczyna stabilizacji karboanionów nie doczekał się jednak w Autoreferacie dyskusji. Opracowując Autoreferat Habilitantka nie ustrzegła się też pewnych błędów, np. na str. 8 (cz. 1.3, Zał. Nr 2) napisała: „Z uwagi na obecność dwóch elektronoakceptorowych grup sulfonowych aktywujących wiązanie węgiel-wodór o hybrydyzacji sp^3 ,...” i zdanie następane: „Dla porównania, kolejne podstawienie protonu przez grupę metylową w cząsteczce metanu prowadzi do wzrostu kwasowości...”, na str. 30 (*tamże*): „Struktura produktów oraz reaktywność tej grupy związków w roztworach wynika bezpośrednio z przeprowadzonych przez mnie badań”. Inną słabością rozprawy, zdaniem recenzenta, było opublikowanie większości badań w jednym, mało dzisiaj znaczącym czasopiśmie. Sądzę, że niektóre wyniki zasłużyły na ulokowanie w czasopiśmie o większej sile oddziaływania.

Inne badania

Pani dr Iwona Binkowska uczestniczyła również w badaniach równowag i reakcji przeniesienia wodoru pomiędzy nitroalkanami i fosfazenami w THF oraz w badaniach strukturalnych pochodnych guanidyny. Badania zakończono dwoma publikacjami.

Uwagi końcowe

Pomimo pewnych uwag krytycznych, przedstawiony mi do oceny dorobek naukowy świadczy, że pani dr Iwona Binkowska rozwija własną tematykę badawczą. Wykazała się sporymi zdolnościami w zakresie trudnych technik eksperymentalnych, interpretuje wyniki badań strukturalnych, jest również organizatorem badań umiejącym nawiązywać współpracę naukową. Świadczy to o Jej samodzielności w prowadzeniu badań.

Stwierdzam, że pani dr Iwona Binkowska spełnia ustawowe wymagania (Ustawa z dnia 14 marca 2003 O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki; Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595) stawiane kandydatom podczas ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk chemicznych, w dyscyplinie – chemia. W związku z tym stawiam wniosek o dopuszczenie Jej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

